

S m a a s t y k k e r .

VIII.

En Salmebogssag fra 1858,

efter Dokumenter i Lundum-Hansted Præstearkiv.

Ved Pastor em. *J. P. Bettiger.*

Under 16de August 1857 udstedte daværende Sognepræst E. Hansen i Lundum og Hansted og hans Søn G. Hansen, som var Capellan hos ham, følgende Skrivelse til Menighederne:

•Afvigte Februar Maaned anskaffedes ved Sogneforstanderskabets Foranstaltning 12 Exemplarer af den nye af Roeskilde Convent udgivne Psalmebog, som ved allerhøjeste kongelig Resolution er bleven approberet til Indførelse overalt, hvor Præst og Menighed kunne enes derom. Disse nye Psalmebøger have siden circuleret her i Menighederne, og maa det saaledes antages, at Flertallet af Beboerne er blevet dermed bekjendt, og det vil upaatvivleligt være Tilfældet, at de, som nærmere have gjort sig bekjendt med den nævnte nye Psalmebog, have maattet erkjende dennes store Fortrin fremfor den hidtil brugelige saakaldte evangeliske ¹⁾, hvilken den langt overgaaer i opbyggeligt, begeistrende og opløftende Indhold. Den indeholder et omhyggeligt Udvalg af de skønneste og chri-

¹⁾ Vistnok først indført 1834 i Lundum og Hansted.

steligste Psalmer, som haves i det danske Sprog, navnlig ogsaa en stor Deel af de Menigheden kjære gamle Kingoske, men forøget med de bedste nyeste baade af den Evangeliske og Andre, og det tør saaledes haabes, at dens Indførelse under Guds Bistand vil være et velsignet og frugtbart Middel til at fremme kirkelig og huuslig Andagt og Opbyggelse. Og saaledes være denne Sag paa det Bedste anbefalet til Menighedernes kjære Medlemmer, i det Haab, at den maa finde en gunstig Modtagelse til Velsignelse for det christelige og kirkelige Liv«.

Paa samme Skrivelse findes derefter en Mængde Underskrifter fra Hansted Sogn, hvor Psalmebogen ogsaa den Gang blev indført, og fra Lundum Sogn: 62, dog for tvendes Vedkommende med Tilføjelse: »betingelsesviis, hvis Kingos ej kan indføres«.

Herefter fulgte en Indberetning af Sognepræst Hansen til Biskoppen u. 25. April 1858, af følgende Indhold:

»Jeg tillader mig herved allerærbødigst at indsende følgende Indberetning om Psalmevæsenet her i Pastoratet: Den evang. christlige Psalmebog har i nogle og tyve Aar været indført i begge Kirkerne, men da den nye af Roeskilde Convent udgivne Psalmebog var bleven autoriseret, anbefalet af Deres Højærværdighed, og begyndte at komme i Gang her i Egnen, blev ogsaa fra flere Sider yttret Ønske om at faae den indført her i Kirkerne. For at fremme Sagen anskaffedes et Antal Expl., som cirkulerede blandt Beboerne, og da man antog den tilstrækkeligt bekjendt, udstedtes Indbydelse til Menighederne om at erklære sig. Hvorefter da paa hoslagte Lister 84 navngivne Beboere i Hansted og 62 i Lundum Sogn afgave skriftlig Stemme for den nye Psalmebogs Indførelse, dog en Deel i Lundum Sogn betingelsesviis, at de hellere ønskede Kingos, men naar denne ikke kunde faaes, foretrak de den nye for den evangeliske. Kun nogle og tyve Beboere i Egeberg erklærede sig for at beholde den evangeliske. Efterat Sagen var saavidt fremmet, og det be-

tydeligt overvejende Fleertal i begge Sogne syntes at være stemt for den nye Psalmebog, samt efter flere Gange forudgaaet Bekjendtgjørelse, bestemtes Psalmebogens Indførelse til sidstafvigte Palmesøndag, da den blev tagen i Brug og siden har været benyttet ved Gudstjenesten i begge Kirker. Sagen har vel mødt Modstand og fortsat Indsigelse fra en Deel af de forannævnte Beboere i Egeberg, men da de ingen Anklang have fundet hos det større Fleertal i Sognet, tør det antages, at Alt nok vil gaae sin rolige Gang for Hansted Sogns Vedkommende¹⁾. I Lundum Sogn derimod, hvor der er et temmeligt stærkt Parti af de saakaldte Opvakte²⁾, men ogsaa en Deel Andre for Kingos Psalmebog, have disse begyndt at røre sig og at samle Underskrifter derfor, hvorom der vistnok med det Første vil indkomme Andragende til Deres Højærværdighed. Det er vel bleven sagt dem, at Kingos neppe kunde ventes approberet; men de have dog ikke villet afstaae fra deres Forehavende. Dette tillader jeg mig her ved at indberette til Deres Højærværdighed, og derhos at forespørge, hvorledes man maatte have at forholde sig med Hensyn til deres Bevægelse for Kingos Psalmebog, som unegtelig synes at have overvejende Stemning for sig i Lundum Sogn. I det Mindste er dette Partie ivrigst, de andre mere passive«.

Det her omtalte Andragende maa derefter være indsendt til Biskoppen og en Erklæring desangaaende være forlangt af Præsten. Denne svarede da under 1ste Maj som følger:

»Med Hensyn til foranstaaende Andragende tillader jeg mig at henvise til min tidligere under 25. April d. A. afgivne Indberetning til Deres Højærværdighed, Psalmevæsenet betræffende, hvortil jeg maa føje den Bemærkning, at det lader til at være et temmelig eenstemmigt Ønske her i Sognet, at de helst ville have den Kingoske

¹⁾ Hvilket ogsaa skete. ²⁾ Rettere: Stærke Jyder.

Psalmebog gjenindført, og, forsaavidt det maatte findes tilstedeligt og tilraadeligt, at jeg da ei heller for mit Vedkommende skal modsætte mig dette Ønskes Opfyldelse».

Biskop Brammers Svar herpaa, der er afgivet den 17de Maj og afsendt fra Provsten til Pastor Hansen under 20de Maj lyder saaledes:

»Med Deres Højærværdigheds gode Betænkning har jeg modtaget 2de Andragender fra Lundum og Hansted Pastorat med Hensyn til hvilken Psalmebog der skal bruges i bemeldte Sognes Kirker, enten den nye af Roeskilde Convent udgivne eller Kingos. Foranlediget herved undlader jeg ikke tjenstligst at yttre, at jeg er enig med D. H. i, at den saakaldte Roeskilde Convents Psalmebog, hvorved bør forstaaes den af Roeskilde Præste-Convent foreslaaede, af Digteren Ingemann reviderede, af H. M. Kongen under 22. Februar 1855 approberede Psalmebog til Kirke- og Huus-Andagt, maa ansees lovlig at være indført i Hansted Kirke og at være antaget til Indførelse i Lundum Kirke paa Grund af de 62 Underskrifter, som et Andragende derom havde erholdt tidligere end Ansøgningen til mig om Gjenindførelsen af Kingos Psalmebog, hvilken Ansøgning jeg desuden ikke havde Myndighed til at bevilge.

Idet jeg tjenstlig anmoder D. H. om at tilkjendegive Ovenstaaende for Sognepræsten Hr. Pastor Hansen og hans Capellan, samt Andragendernes første Underskrivere, nemlig Hr. Ritmester Norup (nemlig for Hansted Sogns Vedkommende) og Sognefoged Peder Laursen (for Lundum Sogns Vedkommende), ønsker jeg tillige, at De vil meddele Hr. Capellan Hansen min Anerkjendelse af hans besindige, mod Menigheden velvillige Fremgangsmåde ved denne Sag, som jeg erfarer har voldet nogen Bevægelse i Pastoratet, men som jeg haaber, at Herren, der ikke er Forvirringens, men Ordenens Gud, vil lede til sin Ære og Menighedernes almindelige Bedste».

Med Kundgjørelsen af denne Skrivelse fra Biskoppen havde Præsten ladet medfølge følgende Opfordring, dateret 24de Maj.

»Idet jeg herved bringer foranførte Skrivelse fra H. H. Biskoppen til Menighedens Kundskab, er det med det sikke Haab, at den kjære og agtede Menighed i Lundum Sogn velvilligen og samdrægtigen vil rette sig efter den af den høje kirkelige foresatte Øvrighed afgivne Bestemmelse i Sagen, hvoraf klarlig fremgaaer, at den paa lovmæssig Maade efter Flertallets Indvilligelse iværksatte Indførelse af Roeskilde Convents Psalmebog ikke atter kan kuldcastes, og at Ønsket om den Kingoske Psalmebogs Gjenindførelse efter de gjældende Lovbestemmelser ikke kan af Biskoppen bevilges. Jeg kan ej heller omtvivle, at Indførelsen af den saa fortrinlige, tidssvarende og med største Flid udarbejdede nye Psalmebog, som indeholder de bedste baade ældre og nyere Psalmer, og som udbreder sig stedse mere allevegne i Landet, ogsaa her saavel som andetsteds, hvor den taknemmelig paaskjønnes, maa blive et frugtbart og velsignet Andagts- og Opbyggelses-Middel i Kirke, Huus og Skole, naar Menigheden først bliver nærmere bekjendt og fortrolig med dens rige Indhold».

Hidindtil synes Alt endnu at være gaaet saa nogenlunde roligt; men derefter antog Oppositionen imod Indførelsen af Conventets Psalmebog en heel anden Karakter, der tilsidst udartede endog til Tumult i Kirken, som kun fik en Stopper ved Politiets Indskridelse og Afsættelsen af den hidtilværende Sognefoged, der havde sin Deel i hiin. Herom Følgende:

Den 1ste Juni 1858 afholdt Lundum Menigheds Medlemmer et Møde, som det hedder, paa hvilket blev forhandlet, hvilken af de 3 Psalmebøger, der vare fremlagte, nemlig Kingos, den ev.-christelige og Conventets, man helst vilde give sin Stemme. Her stemte nu 56 for Kingo, iblandt hvilke Flere, der tidligere havde stemt for Convents-

Psalmebogens Indførelse. Hvor mange, der stemte for nogen af de to andre Psalmebøger, eller om der overhovedet vare Andre tilstede end de 56 anførte, er ubekjendt.

Under 25. Juni derefter modtog Pastor Hansen fra 6 af Hovedmændene for Oppositionen, deriblandt Sognefogden, følgende Skrivelse:

»Vi Undertegnede bede Deres Velærværdighed Hr. Pastor Hansen om at ville opfylde vores ønske, at vi maat faa den Forordnede Kjerke-Psalmebog indført i Kirken Førstkommende Søndag. Men er det Deres Mening, som sistegang, at de ikke holde Gudstjeneste, bede vi dem om Svar derpaa. Alle«.

Under 3. Juli skrev Capellanen i Sognepræstens Sygdom Følgende til Biskoppen:

»Da det Partie her i Lundum Sogn, der, som Deres Højærværdighed bekjendt, ønsker den Kingoske Psalmebog indført til Brug ved den offentlige Gudstjeneste, ikke siden har villet give sig tilfreds, men end ogsaa søgt at fremtvinge denne Psalmebogs Indførelse paa ulovlig Maade, saa undlader jeg ikke herom at afgive allerærbødigt Beretning til Deres Højærværdighed. Det var Fredagen den 11te Juni, at de 6 Mænd, (som saa ere nævnede), der fra Begyndelsen have staaet i Spidsen for denne Bevægelse, indfandt sig her i Præstegaarden og begjærede at maatte faa Kingos Psalmebog indført den næstkommende Søndag. Hertil svarede jeg, at jeg i Henhold til D. H. afgivne Kjendelse i Sagen under 17de Maj paa ingen Maade kunde indrømme dette, men at de, for at faae deres Ønske opfyldt, maatte gaae den ordentlige og lovlige Vej og søge ind til Ministeriet, hvorved det, efter D. H.s Yttringer kunde være muligt, at de kunde faae det bevilget. Og da de lode sig forlyde med, at de ikke mente, at det kunde nytte noget, men havde isinde paa egen Haand at prøve paa at indføre Psalmebogen, advarede jeg dem i al Alvor og Kjærlighed for et saadant Skridt, som baade

ulovligt og uværdigt, og foreholdt dem det Ansvar, som de paadroge sig for Gud og Mennesker ved en saadan Forstyrrelse af Kirkens Fred og Orden. Den bestemte Søndag havde de imidlertid samlet deres Parti og indfundet sig ved Kirken, og de spurgte atter, om de maatte synge efter Kingos, og da jeg gav dem det samme Svar, begave de sig bort, hvorpaa jeg med den øvrige Menighed holdt Gudstjeneste som sædvanlig. Men 14 Dage efter, Løverdagen den 26de Juni, modtog jeg et Brev fra de samme 6 Mænd med samme Begjæring, og atter gav jeg dem samme Svar skriftligt. Om Aftenen kom en af de 6, Sognefogden Peder Laursen, over i Præstegaarden for at underrette mig om, at nu skulde det da blive Alvor, nu vilde de imorgen begynde at synge efter Kingos, hvilket han forresten ikke lod til selv at synes om. Om Søndagen vare de ogsaa komne til Kirken med Kingos Psalmebog alle af Partiet, og da deres Hensigt var vitterlig nok, fandt jeg det rigtigst at see at komme paa det Rene med dem, førend Gudstjenesten aabnedes, for om muligt at undgaae Strid og Forargelse i Kirken. Jeg erklærede derfor paa Embeds Vegne, at der i Kirken ikke maatte synges efter anden Psalmebog end den lovlig indførte, og spurgte dem, om de vare tilsinds at rette sig derefter, og betydede dem tillige, hvad Følgen vilde blive, hvis de nægtede dette, nemlig at jeg da maatte hæve Gudstjenesten, for at undgaae Forargelse, og indberette denne Forstyrrelse af Kirkens Fred og Orden til højere Vedkommende, ligesom jeg ogsaa foreholdt dem det Ansvar for Gud og Mennesker, der hvilede paa en saadan Handling. Da Flere alligevel, navnlig af de 6, som alle vare tilstede i Kirken, hertil svarede, at de vare komne for at synge efter Kingos Psalmebog, og det ogsaa vitterligt nok var deres Hensigt, fandt jeg det rigtigst at erklære Gudstjenesten for hævet og at forlade Kirken med den øvrige Menighed; men de bleve alligevel længe siddende, over en Time, vistnok alene for at hindre den lov-

lige Gudstjeneste, som paa den Maade ikke kunde afholdes. En Forretning maatte opsættes til senere paa Eftermiddagen af samme Grund. — Til nærmere Oplysning tillader jeg mig endnu anføre, at jeg anseer Deeltagernes Antal for at have udgjort 30 à 40, derimellem bemærkede jeg foruden de 6 Ophavsmænd ikkun een af Sognets Gaardmænd, Resten Huusmænd og Tyende. Hvorledes den egentlige Stemning med Hensyn til Psalmebogsagen er i Menigheden, er ikke saa let at vide, da de anførte 6 Ophavsmænd, hvoriblandt Sognefogden og to Sogneforstandere, høre til de mere ansete og indflydelsesrige af Sognets Beboere, og saaledes navnlig paa Huusmændene udøve et ikke lidet Tryk. Men jeg troer dog at kunne antage, at naar de 6 Hovedmænd ophørte med deres Agitation, vil Alt gaae sin rolige Gang, og Menigheden sandsynligviis, naar nogen Tid var gaaet, være glad ved den Psalmebog, imod hvilken der nu synes at være saamegen Modstand. Højest sørgeligt og beklageligt er det imidlertid, at Mænd, som forøvrigt maa ansees for retskafne og agtværdige, af eensidig Parti-Iver og Haardnakkethed i engang fattede Pastande have kunnet lade sig forlede til at gaa ud over det Lovliges Grændser og bruge en saadan Adfærd, og Ingen kan mere end jeg beklage, at Sagen er kommen saa vidt. Men da Kirkens Fred og Orden er truet og den lovlige Gudstjeneste forstyrret og Vedkommende synes at være tilsinds at vedblive deres Færd, saa nødsages jeg til at indberette det Forefaldne til D. H. og henstiller, hvad der i den Anledning maatte være at gjøre«.

Da de heri beskrevne Optøjer fortsattes den følgende Søndag, skeete derom følgende Indberetning:

»I Fortsættelse af min tidligere Indberetning af 3die d. om det i Psalmebogs Sagen her forefaldne, tillader jeg mig herved fremdeles at berette, at det Parti, som vil have Kingos Psalmebog indført, desværre vedbliver med sin ulovlige Færd og atter idag var mødt ved Kirken i

samme Hensigt som den forrige Gang, og trods gjentagen Advarsel udenfor Kirken alligevel gik ind, og efterat Gudstjenesten var aabnet, begyndte at synge efter Kingos, hvorfor jeg maatte hæve Gudstjenesten, der paa den Maade jo ikke kunde fortsættes til Opbyggelse. Omtrent Halvdelen af de Tilstedeværende forlode da ogsaa Kirken, men de, som hørte til Partiet, vel omtrent 30 Personer, bleve ligesom forrige Gang siddende en Timestid. Jeg bemærkede at Een af de 6, Gaardmand og Sogneforstander Ole Peder Knudsen, ikke var tilstede. De Andre have jo ved denne Handling endnu mere forøget deres Ansvar.

Ogsaa den derpaa følgende Søndag (den tredie altsaa) fortsattes Optøjerne, hvorom følgende Skrivelse af 13. Juli vidner:

»Jeg undlader ikke herved at tilskrive D. H., at Gudstjenesten her i Lundum Kirke ogsaa sidste Søndag maatte standses, paa Grund af at samme Forstyrrelse af Kirkens Orden, som de sidstafvigte Søndage, atter gjentoges fra det samme Parties Side, og jeg maatte tillige forespørge, hvorvidt en ny Indberetning til Biskoppen herom maatte være fornøden, og hvorledes man helst maatte forholde sig med Hensyn til Gudstjenesten under disse Omstændigheder, da en Gjntagelse af det Samme desværre maa befrygtes, indtil det ved Øvrighedens Foranstaltning bliver hæmmet«.

Endelig indløb til Provsten en Skrivelse fra Biskoppen af 9de Juli, tilmeldt Præsten af hiin under 12te s. M., saalydende:

»Med Deres Højærværdigheds behagelige Betænkning af 4de dennes, har jeg modtaget 2de Skrivelser fra Capellan Hansen i Lundum, hvori han indberetter, at nogle navngivne Mænd i Lundum Sogn have paa en utilbørlig Maade søgt at indføre den Kingoske Psalmebog ved den offentlige Gudstjeneste i Lundum Kirke, hvor de endog afvigte Søndag have under Gudstjenesten begyndt at synge efter Kingos Psalmebog; hvilket havde til Følge, at Capel-

lanan hævede Gudstjenesten, som han fandt paa den Maade ikke kunde fortsættes til Opbyggelse.

Foranlediget herved maa jeg tjenstligst anmode D. H. om at lade Capellan Hansen, under Sognepræstens Sygdomsforfald, tilkjendegive Menigheden ved Kirkestevne førend Gudstjenestens Begyndelse, at jeg højlig misbilliger den baade fra Christendommens og den borgerlige Lovs Standpunkt uforsvarlige Maade, hvorpaa Nogle af Menigheden have forsøgt at indføre den Kingoske Psalmebog i Kirken, samt at jeg har paalagt Præsten, saasnart Kirkens Fred atter maatte blive forstyrret, strax at anmelde det Passerede til Provsten, for at der uopholdelig kan blive draget Omsorg for ved den verdslige Øvrigheds Bistand at hævde Gudstjenestens Ro og Orden, og i fornødent Fald at lade Urostifterne afstraffe.

Imidlertid vil jeg endnu ikke opgive Haabet om, at disse, der formeentlig drives af en ubesindig Nidkjærhed, ville tage min Paamindelse tilfølge og bede Deres ydmyge og sagtmodige Frelser om Tilgivelse for hvad Anstød de have givet i hans hellige Huus*.

Provsten havde saa tilføjet: »Overensstemmende hermed skal jeg altsaa tjenstligst anmode D. V. om at lade denne Biskoppens Skrivelse oplæse ved Kirkestævne før Gudstjenestens Begyndelse næste Søndag i Lundum Kirke, og saafremt den paaklagede Uorden skulde gjentage sig, uopholdelig ved directe Bud derom at underrette mig«.

Op i en Efterskrift heed det fremdeles: »I Henhold til Skrivelse til mig fra Biskoppen af samme 9de dennes og i Henhold fremdeles til, hvad der er passeret i Mødet den 17de d. underretter jeg herved D. V. om, at Psalme-sangen i Lundum Kirke fremtidig bliver at lede efter den saakaldte evangelisk-christelige Psalmebog, der blev benyttet, inden Uenigheden opstod angaaende Indførelsen af en forbedret Psalmebog«.

Under 18de Juli indgaves derefter til Provsten følgende Indberetning fra Capellanen:

»Jeg undlader ikke herved at indberette, at H. H. Biskoppens Skrivelse af 9de tilligemed den vedføjede Bestemmelse om Brugen af den ev.-chr. Psalmebog ved Gudstjenesten her i Lundum Kirke idag ved Kirkestevne før Gudstjenestens Begyndelse af Sognefogden blev oplæst for den tilstedeværende Menighed, men at desto værre det Kingoske Partie fremturer i sin Modstand, og atter begyndte efter Gudstjenestens Aabning at synge efter Kingos Psalmebog, hvorfor jeg afbrød Psalmesangen og uden Forstyrrelse forrettede Prædike-Tjenesten, men da de efter Prædiken atter begyndte at synge i Kingos Psalmebog, forlod jeg Kirken, idet jeg gjorde Vedkommende, som vedblev med deres ulovlige Kirkesang, ansvarlige for deres Adfærd. Omtrent Halvdelen af de Tilstedeværende forlode nu ogsaa Kirken, men de andre vedbleve at synge deres Psalmer ud. Det var foruden de 6 Hovedmænd næsten de samme Personer, som igaar vare tilstede i Skolen; dog havde en Deel af Huusmændene trukket sig tilbage, men istedetfor var der nogle Flere af Vedkommendes Børn og Tyende med, i det Hele c. 28 Personer. Saaledes maa jeg nu henstille til D. H., hvad der videre maatte være ved Sagen at gøre. Jeg vedlægger en af Kirkesangeren optagen Fortegnelse over Deeltagerne i den ulovlige Kirkesang«.

26de Juli indsendte Capellanen til Provsten Følgende:

»Om Psalmebogssagens videre Gang her i Lundum Sogn maa jeg herved indberette til D. H., at det Kingoske Parti atter igaar var tilstede ved Kirken, aabenbart for at fortsætte deres ulovlige Færd, men da Herredsfogdens Fuldmægtig indfandt sig og, forinden Kirken aabnedes, oplæste en Skrivelse, hvori Lovens Straf over Forstyrrelse af Kirkens Fred og Orden alvorligen blev dem betydet, saa fjernede de sig i Stilhed, og Gudstjenesten blev saaledes uforstyrret afholdt. Jeg erfarer endvidere, at Deeltagerne i den paa sidstafvigte Søndag stedfundne ulovlige

Kirkesang samtligen ere blevne stevnede for Retten.« Og endelig under 2den August endnu Følgende:

»Jeg tillader mig herved endnu at indberette til D. H., at Gudstjenesten igaar her i Lundum Kirke ikke led nogen Forstyrrelse. De hidtilværende Urostiftere vare udeblevne, og den øvrige Menighed var glad over, at Alt nu igjen kunde gaae sin rolige Gang. Jeg erfarer ogsaa af Herredsfogden, at de for Deeltagelse i den ulovlige Kirkesang indstevnede Personer og navnlig de 6 Urostiftere have for Retten forpligtet sig til ikke oftere at volde nogen Forstyrrelse ved Gudstjenesten, og at dette er ført til Protokols, saa det tør haabes, at Roligheden i Kirken nu vil være sikkert.«

Efterat Psalmebogssagen paa den angivne Maade endelig havde fundet en Afslutning, maa en Klage vel være reist imod Capellanen for hans Færd under samme. I den Anledning er det da, at Provsten har affordret en Erklæring fra ham, hvilken blev afgiven under 20. August og lyder saa:

»Ifølge Opfordring fra Højærværdige Hr. Provst Høegh-Guldborg undlader jeg ikke at afgive følgende Erklæring om det i Anledning af en ny Psalmebogs Indførelse her i Menigheden Passerede:

Det var saavidt erindres i Febr. f. A. at Spørgsmaalet om en ny Psalmebogs Indførelse bragtes paa Tale i Sogneforstanderskabet. Formanden saavelsom de allerfleste Medlemmer syntes gunstigt stemte for Roeskilde Convents og det vedtoges at anskaffes 12 Expl. af samme, som skulde circulere fra Huus til Huus, for at Enhver kunde blive bekendt med Bogen. Et Halvaar derefter, i forrige Høst, da saaledes enhver i Menigheden, som vilde, maatte kunne have gjort sig bekendt med Bogen, gik derpaa Skolelærerne Bay og Petersen, saavel efter Opfordring herfra, som efter eget Ønske, om i Menigheden fra Huus til Huus, for at forespørge Beboerne, hvorledes de syntes om denne Psalmebog, og om de vilde antage den til Ind-

førelse og Brug ved Gudstjenesten. Ifølge heraf erklærede nogle og tresindstyve af Lundum Sogns Beboere sig med Navns Underskrift for den nævnte Psalmebogs Indførelse, deriblandt alle Proprietærerne og Pluraliteten af Gaardmændene og de allerfleste Huusmænd og andre Beboere. Jeg vidste vel, at et Parti, bestaaende af nogle Gaardmænd og enkelte Huusmænd, hellere ønskede at faae Kingos gjenindført, men 1) deels kunde jeg paa ingen Maade antage dette Ønske for at finde almindelig Anklang i Menigheden, hvor denne Psalmebog for mere end 20 Aar siden var bleven afskaffet, 2) deels maatte jeg i Henhold til de gjældende Lovbestemmelser og mine høje Foresattes Ytringer ansee dette for ugjærligt, og 3) deels endelig troede jeg, at dette Parti dog vilde være bedre tilfreds med den nye Psalmebog, hvor saa mange af Kingos Psalmer vare optagne, end med den hidtil brugelige Evang. Det var nu almindelig bekjendt i Menigheden, som ogsaa offentlig i Kirken bekjendtgjort, at Roesk.-Convents Psalmebog i Henhold til de modtagne Underskrifter agtedes indført; men for dog ikke at forhaste Sagen, opsattes dette endnu noget indtil dette Foraar, da den, efter flere Gange gjentagen Bekjendtgjørelse i Kirken for en temmelig talrig Forsamling, blev tagen i Brug ved Gudstjenesten sidst-afvigte Palmesøndag. Jeg maa tilføje, at de Faae, som ikke havde underskrevet for den nye Psalmebog her i Lundum Sogn, paa ingensomhelst Maade havde givet tilkjende, at de vilde rejse nogen Modstand mod dens Indførelse, men havde forholdt sig aldeles rolige, saa at der ikke var Grund til at formode, at Psalmebogens Indførelse vilde fremkalde nogen Ufred og Forstyrrelse. Uagtet imidlertid Psalmebogen paa fuldkommen lovlig Maade og efter den store Pluralitets Stemme uden nogen Indsigelse var bleven indført i Kirken, saa indfandt nogle Uger efter Sognefoged P. Laursen, Gdmændene Niels Jørgensen, Jens Christensen, O. P. Knudsen, Jens Hansen og Hsmd. Jørgen Peder Jensen sig her i Præstegaarden og forlangte

paatrængende dette forandret og Kingos indført. Heraf tog jeg Anledning til at indberette Sagen for Biskoppen; men imidlertid gik disse Mænd omkring i Sognet og fik virkelig de fleste Beboere til tvertimod deres tidligere givne Underskrift at afgive Stemme for Kingos Psalmebog, og herom blev nu Andragende indsendt til hs. H. Biskoppen, som under 17. Maj d. A. resolverede, at R. C.-Psalmebog, som lovligen antagen til Indførelse burde bruges ved Gudstjenesten i Lundum Kirke. Istedetfor nu at rette sig herefter eller dog, naar de fandt sig utilfredse med denne Afgørelse, at bringe Sagen for Ministeriet, hvilken Vej baade H. H. Biskoppen selv og min Fader og jeg havde anvist dem, saa have de anførte Mænd, efter først at have stillet det urimelige og utilbørlige Forlangende, at Præsten skulde handle imod sin Foresattes Bestemmelser og i Modstrid med disse uden videre indrømme Indførelsen af Kingos Psalmebog, hvilket selvfølgelig maatte nægtes dem, ikke undseet sig ved at gjøre Alt muligt for at oprøre Menigheden og foranledige den Forstyrrelse af Kirkens Fred og Orden, som tilsidst gjorde Øvrighedens Indskriden fornøden. Efterat jeg saaledes har fremstillet Sagen, maa jeg endnu med Hensyn til det i Forhøret Fremførte anmærke.

1) Der har ikke mig vitterligt i Sogneforstanderskabet været Tale om, at Nogen skulde gaae om med en Liste for Kingos Psalmebog.

2) Det forholder sig rigtigt, at ved et hos Gdmd. Niels Jørgensen i Lundum den 1ste Juni d. A. afholdt Møde, men som ikke var sammenkaldt af Præsten, men af de anførte 6 Mænd, og som langtfra bivaanedes af alle Sognets Beboere, afgave de Tilstedeværende Stemmer for Kingos Psalmebog, og at min Svoger (Proprietær Hansen paa Petersholm ved Veile) efter Anmodning opskrev deres Navne, i det Hele nogle og halvtredsindstyve.

3) Naar fremdeles P. Laursen forklarer, at min afdøde salig Fader havde lovet at være eens med dem og for-

hjælpe dem til at faae Kingos Psalmebog, da er det kun forsaavidt rigtigt, som hverken min Fader eller jeg have sagt andet, end at, naar de kunde blive enige om Kingos Psalmebog og Tilladelsen fra de højere Autoriteter dertil kunde udvirkes, da vilde vi for vort Vedkommende ikke modsætte os dette Ønske, saaledes som der ogsaa under 1ste Maj blev erklæret paa deres Andragende til Biskoppen, og heri kan jo ikke ligge nogen Undskyldning for deres ulovlige Færd og fortsatte Gjenstridighed.

4) Hvad endelig angaaer, at jeg skal have tiltalt dem med haarde Ord, fordi de ikke vilde antage den foreslaaede Psalmebog, da er Sandheden, at jeg alvorlig formanede dem til at afholde sig fra den forstyrrende Færd paa det hellige Sted, som jeg vidste, de tilsigtede, og naar de ønskede Forandring af Psalmebogen, da at gaae den rette lovlige Vej, og lod dem vide, at jeg, naar en saa anstødelig Adfærd udvistes, maatte, for at forebygge større Forargelse, hæve Gudstjenesten og indberette det Forefaldne til den kirkelige Øvrighed.

Det er, hvad jeg paa min salig afdøde Faders (man mærke sig dette, at Præsten laa dødelig syg under den hele Bevægelse) og egne Vegne finder Anledning til at erklære betræffende denne beklagelige Sag, som har faldet mig tungt paa Hjerte, tilmed i en Tid, der ved min elskede Faders Sygdom og nu paafulgte Død har været saa fuld af Angst og Sorg; men det er min Trøst, at det dog er en god Sag, som er søgt fremmet, og at der baade er handlet i Overensstemmelse med de høje kirkelig Foresatte og med al mulig Imødekommenhed mod Menigheden, med hvilken det baade var min salig Faders og mit inderlige Ønske at bevare god Forstaaelse. Og saaledes maa jeg nu henstille Sagen til de høje Autoriteters behagelige Afgjørelse.

Om nogen saadan er afgiven kjendes ikke.
